

УДК 617.3(477)(092)Котульський(045)

DOI: <http://dx.doi.org/10.15674/0030-598720191102-103>

Ігор Володимирович Котульський

1 лютого 2019 року виповнилося 80 років завідувачу відділом патофізіології та функціональної діагностики Державної установи «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М. І. Ситенка НАМН України», кандидату медичних наук Котульському Ігорю Володимировичу.

Ювіляр народився в с. Стовець Дубенського району Рівненської області. У 1955–1961 рр. він навчався на лікувальному факультеті Львівського державного медичного інституту. Трудовий шлях Ігор Володимирович почав хірургом у районній лікарні м. Перемишляни Львівської області, де виявив неабиякі здібності, глибокі знання та швидко здобув авторитет серед колег, і в 1963 р. його призначили завідувачем хірургічного відділення цієї лікарні. Ігор Володимирович завжди прагнув до нових знань, тому в 1964 р. вступив до аспірантури Львівського медичного інституту за спеціальністю «нормальна фізіологія», а після закінчення (1967) його направили до Полтавського медичного стоматологічного інституту на посаду асистента кафедри нормальної фізіології. У 1969 р. Котульський І. В. захистив кандидатську дисертацію «Вплив резекції дистального відділу шлунка на холінергічні та гістамінергічні процеси в слизовій оболонці кукси», а в 1970 р. почав працювати травматологом у клінічній лі-

карні № 1. У лютому 1975 р. його призначили завідувачем обласного дитячого ортопедичного відділення та позаштатним дитячим ортопедом-травматологом Полтавської області.

У жовтні 1975 р. Ігор Володимирович розпочав роботу в Харківському науково-дослідному інституті ортопедії та травматології ім. проф. М. І. Ситенка, що співпало з його постійним бажанням займатись науковими дослідженнями клініко-теоретичного напрямку, на посаді старшого наукового співробітника лабораторії патофізіології, яку очолив у лютому 1978 р.

Із 1975 р. діяльність лабораторії спрямована на розроблення методів експрес-діагностики життєздатності тканин після важких травм кінцівок. Для цього І. В. Котульський виконав в експерименті на собаках хірургічну реплантацію ампутованої кінцівки, що дало змогу створити концепцію інструментальної експрес-діагностики гострої ішемії м'язів, зокрема й у польових умовах, розробити прилад для реалізації цього задуму. Одним із аспектів дослідження механізмів розвитку ішемічних ушкоджень і їхньої ролі в процесі дистрофічних перетворень було встановлення взаємозв'язку між частотними характеристиками функції серця та власними коливаннями крові в судинній системі людини. Ігор Володимирович довів, що у здорових людей цей взаємозв'язок має резонансний характер, а його порушення спричинює розвиток ішемії та дистрофічних процесів.

У 1993–1995 рр. у лабораторії проведено обстеження системи кровообігу в осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, та розроблено пакет програм автоматизованого аналізу гемодинаміки, сформовано рекомендації щодо профілактики порушень периферичного кровообігу в осіб, які перенесли вплив іонізуючого опромінення. Разом із цим на підставі виконаних досліджень конкретизовано умови електростимуляційного лікування больових синдромів в опорно-руховій системі різного походження, які стали підґрунтям для створення портативного пристрою.

Після підпорядкування Інституту Академії медичних наук України під керівництвом І. В. Котульського впродовж 2001–2004 рр. виконано дві

роботи, присвячені дослідженню спонтанної біоелектричної активності тканин кінцівок людини, зокрема, особливостей структури спонтанних біопотенціалів за умов різних форм патології опорно-рухової системи.

Ефективною виявилася співпраця фахівців відділу патології суглобів, лабораторій патофізіології та біохімії щодо вивчення патогенезу та розроблення методів діагностики і консервативного лікування асептичного некрозу головки стегнової кістки в дорослих. Президією Академії медичних наук України роботу визнано кращою серед виконаних у 2007 році. Комплексний метод консервативного лікування асептичного некрозу головки стегнової кістки з використанням електроаналгезії успішно застосовується в Інституті і нині на початкових стадіях процесу.

У 2011–2016 рр. І. В. Котульський був відповідальним виконавцем двох наукових робіт щодо вивчення патогенезу дорсалгій різного походження. Було проаналізовано механізми формування транзиторної дорсалгії в осіб розумової праці; обґрунтовано патогенетичний зв'язок окремих її форм із типом вегетативної нервової системи та порушеннями нейромедіаторного обміну; розроблено підходи до диференційованої медикаментозної корекції транзиторного болю в спині. Важливе значення в розумінні механізмів формування неспецифічних дорсалгій мало дослідження варіабельності серцевого ритму, яке дало змогу об'єктивно оцінити тип вегетативної регуляції та ступінь відхилення від норми регуляторних систем. У процесі роботи виділено форми неспецифічних дорсалгій, що розвиваються внаслідок тривалого застосування певних фармпрепаратів, створено концепцію про іонотропні механізми формування окремих варіантів неспецифічного болю в спині, яку викладено Ігорем Володимировичем на конгресі патофізіологів (Харків, 2016) і XVII з'їзді ортопедів-травматологів України (Київ, 2016).

Починаючи з 2017 р. підрозділ під керівництвом І. В. Котульського сумісно з відділом патології хребта і суглобів дитячого віку і лабораторної діагностики та імунології бере участь у дослідженнях, спрямованих на з'ясування патогенетичних механізмів формування ювенільного остеохондропатичного кіфозу.

Слід зазначити, що майже всі наукові роботи, де керівником або відповідальним виконавцем був І. В. Котульський, належать до розділу «Фундаментальні дослідження у сфері теоретичної та клінічної медицини». Підрозділ, яким він керує понад 40 років, також завжди бере активну участь у виконанні прикладних тем Інституту, співпрацює майже з усіма клінічними відділами,

Крім того, лабораторія була навчальною базою для студентів вищих біологічного і техніко-біологічного профілю. Студентами біологічного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна на її базі виконано 11 дипломних робіт. Серед інших учбових закладів слід відмітити авіаційний, політехнічний та університет радіоелектроніки, де активно розробляють радіоелектронну діагностичну апаратуру, а лабораторія виявилася придатним плацдармом для ознайомлення молодих фахівців з актуальними діагностичними проблемами сучасної медицини.

І. В. Котульський вдало поєднує наукову роботу з лікувальною. Він постійно консулює хворих із больовими синдромами, порушеннями периферичного кровообігу та розладами іннервації опорно-рухової системи.

Ігор Володимирович щедро ділиться своїми глибокими знаннями та великим досвідом із молоддю. Під його керівництвом захищено 6 кандидатських дисертацій. Починаючи з 1978 р. І. В. Котульського незмінно обирають членом вченої ради Інституту. Він упродовж майже 40 років рецензент журналу «Ортопедия, травматология и протезирование».

Важливим здобутком І. В. Котульського слід вважати організацію при Інституті у 2001 році комітету з біоетики, який він очолював майже 15 років. Розроблено алгоритм його роботи, ознайомлено співробітників Інституту з вимогами сучасної біоетики та скеровано відповідно до них виконання всіх наукових і дисертаційних досліджень.

За значний внесок у розвиток фундаментальних досліджень у галузі ортопедії та травматології його нагороджено Грамотою Верховної ради України і неодноразово Почесними грамотами Національної академії медичних наук України.

Колеги, друзі та учні щиро вітають Ігоря Володимировича зі славним ювілеєм і бажають йому міцного здоров'я, невичерпної енергії та нових наукових досягнень!